

Кіра ГОРЕЛКІНА

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри державно-правових і гуманітарних наук
Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського (Київ)
horelkina.kira@tnu.edu.ua

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В СУДОЧИНСТВІ

Зі стрімким розвитком штучного інтелекту (ШІ) його потенційні юридичні ризики та соціальні проблеми викликали занепокоєння в усіх сферах життя. Зараз в усьому світі проводять практичні дослідження та намагаються побудувати систему правил управління штучним інтелектом. Активна реакція країн світу на технологію штучного інтелекту не є безпідставною. Вплив технології штучного інтелекту в бізнесі, науці, освіті та багатьох інших сферах продовжує зростати. Зокрема, ця технологія використовується у сфері правосуддя, наприклад у КНР, Колумбії, Індії, США. Хоча правосуддя на основі штучного інтелекту швидко розвивається, ми повинні звернути увагу як на позитивний, так і на негативний вплив штучного інтелекту. Основні положення, принципи та правила використання технології штучного інтелекту в судовій діяльності вимагають термінової уваги.

Наразі в системі правового регулювання в усіх країнах відсутні ефективні правила щодо використання технології штучного інтелекту. Навіть Європейський Союз, який уже прийняв законопроект, все ще не може узагальнити нагляд за базовими моделями ШІ.

В Україні ситуація з регулюванням використання штучного інтелекту в судочинстві на нормативному рівні має формальний характер. По суті, наше професійне правниче середовище тільки оцінює перспективи застосування ШІ. Наприклад, у вересні-грудні 2023 року дослідницькою агенцією Fama на замовлення та у партнерстві з Центром Дністрянського за підтримки Європейського Союзу та Міжнародного фонду «Відродження» у межах спільної ініціативи «Європейське Відродження України» реалізовано проєкт дослідження перспектив і меж використання штучного інтелекту в кримінальному процесі [1].

Україні необхідно запровадити більш конкретні правові норми, а точніше – правові норми, які регулюють використання технологій штучного інтелекту в судовій діяльності. Лише за допомогою

законодавчої бази ми можемо ефективно запобігти таким ризикам, як порушення прав сторін у судовому процесі, діяльність суддів лише на основі технології штучного інтелекту, що поневолює правосуддя.

По-перше, необхідно з'ясувати позиціонування та масштаби використання штучного інтелекту в судовій діяльності. Має бути з'ясовано допоміжне значення штучного інтелекту в судовій практиці, а судді повинні нести відповідальність за результат рішення. Незалежно від того, наскільки далеко розвиваються технології, штучний інтелект не може замінити суддів у будь-який час, а результати, які він генерує, можуть використовуватися лише як еталон для судових процесів.

По-друге, виникає потреба стандартизувати обсяг і використання методів штучного інтелекту в процесуальній роботі та вирішенні справи по суті. Для процесуальної роботи, такої як розпізнавання тексту, розпізнавання мови та введення доказів, від суддів слід вимагати переглядати допоміжні результати, негайно змінювати вміст помилок розпізнавання або помилок у введенні та використовувати помилки як навчальні матеріали для передачі технічному персоналу для забезпечення навчання ШІ. Для допоміжної роботи по суті, такої як аналіз доказів і прогнозування справ, моделі оцінки повинні бути встановлені на основі їхнього впливу на судову діяльність, щоб уникнути зловживань або неправильного використання.

По-третє, створити список основних заборонених областей для штучного інтелекту в особливих сферах. Наприклад, з огляду на відсутність «інтелектуального» інтелекту штучного інтелекту, штучний інтелект не повинен використовуватися для допомоги в судженні складних справ, пов'язаних із ціннісними міркуваннями, інакше ці значення не можна ігнорувати або «усереднювати» судовою діяльністю. Судові системи штучного інтелекту, які потрібно використовувати (наприклад, прості допоміжні інструменти винесення вироків тощо), повинні пройти ретельний аналіз і авторизацію, перш ніж їх можна буде використовувати. Розробники та оператори системи також повинні пройти перевірку кваліфікаційного доступу до програми.

Вдосконалення законодавчого регулювання суддівства за допомогою штучного інтелекту вимагає зусиль і співпраці з багатьох аспектів. Лише шляхом формулювання чітких правових норм, зміцнення незалежності та неупередженості судочинства, підвищення ефективності та точності судочинства, а також захисту прав і свобод людини і громадянина та ефективного впровадження інших заходів технологія штучного інтелекту може відігравати

більшу роль у судовій сфері та сприяти вдосконаленню реформи та розвитку судової системи.

Література:

1. Крат В., Голубовський І. Штучний інтелект і судочинство. *Юридична газета*. Опубліковано в № 3 (781). URL: <https://yurgazeta.com/publications/practice/sudova-praktika/shtuchniy-intelekt-isudochinstvo.html>
2. Берназюк Я. Технології штучного інтелекту та принцип правової визначеності. *Верховний Суд. Національна школа суддів*: матеріали підготовки і підвищення кваліфікації суддів та помічників суддів місцевих загальних судів 17 жовтня 2024 р. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/2024_prezent/AI_principal_of_legal_certainly_bernaziuk.pdf